

ความเป็นมาของวันดินโลก

กองบรรณาธิการวารสารดินและปุ๋ย

1. เกริ่นนำ

เนื่องจากวารสารดินและปุ๋ยปีที่ 39 เล่มที่ 2 ออกเผยแพร่ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 และวันที่ 5 ธันวาคมของทุกปี เป็นวันดินโลก จึงขอนำประวัติของวันสำคัญนี้มาเสนอ เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ และเน้นย้ำให้สมาชิกสมาคมดินและปุ๋ยแห่งประเทศไทยทราบถึงพระมหากรุณาธิคุณอันแผ่ไพศาลของพระองค์ต่อการเกษตรของไทย

“วันดินโลก (World Soil Day)” คือวันที่ 5 ธันวาคม เป็นวันสำคัญที่นักปฐพีวิทยาทั่วโลกเฉลิมฉลองเป็นประจำทุกปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2557 ทั้งนี้เนื่องจากที่ประชุมสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ พิจารณาเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งแต่ พ.ศ. 2495 เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขอาณาประชาราษฎร์มากกว่า 4,000 โครงการ กระจายในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ส่วนหนึ่งของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นงานด้านการพัฒนาทรัพยากรดินอย่างยั่งยืน ซึ่งบังเกิดผลดีในทุกภูมิภาค ผลงานดังกล่าวมีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางทั้งภายในประเทศและระดับนานาชาติ ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ จึงมีมติเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2556 ประกาศให้วันที่ 5 ธันวาคมของทุกปีเป็นวันดินโลก

2. ก่อนจะเป็นวันดินโลก

การเกิดขึ้นของ “วันดินโลก” มีความเกี่ยวข้องกับกรมพัฒนาที่ดินและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สมาคมดินและปุ๋ยแห่งประเทศไทย สหภาพวิทยาศาสตร์ทางดินนานาชาติ (International Union of Soil Science: IUSS) องค์การอาหารและเกษตร (FAO) และองค์การสหประชาชาติ (UN) ดังนี้

1) การประชุมดินโลกครั้งที่ 17 ที่กรุงเทพมหานคร ใน พ.ศ. 2545

ประเทศไทยได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพจัดประชุมดินโลกครั้งที่ 17 ใน พ.ศ. 2545 ซึ่งมีความเป็นมาดังนี้

(1) ใน พ.ศ. 2541 คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอให้กรมพัฒนาที่ดินและสมาคมดินและปุ๋ยแห่งประเทศไทยเสนอตัวเป็นเจ้าภาพจัดประชุมสภาโลกทางปฐพีวิทยา (World Congress of Soil Science, WCSS) หรือเรียกว่า “การประชุมดินโลก” ครั้งที่ 17 ในปี 2545 ได้ ดังนั้น เมื่อวันที่ 20-26 สิงหาคม 2541 นายปองพล อดิเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้น เป็นหัวหน้าคณะนักวิชาการด้านปฐพีวิทยา ประกอบด้วยนายสมพงษ์ ถิรวงศ์ นายกสมาคมดินและปุ๋ยแห่งประเทศไทย และนักวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ เดินทางไปร่วม

ประชุม WCSS ครั้งที่ 16 ณ เมืองมงปอลิเออร์ ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งสหภาพวิทยาศาสตร์ทางดินนานาชาติ (International Union of Soil Science, IUSS) และภาครัฐของฝรั่งเศสเป็นเจ้าภาพ ในโอกาสนั้นคณะกรรมการ IUSS มีมติอนุมัติให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมดินโลกครั้งที่ 17 ที่กรุงเทพมหานครใน พ.ศ. 2545

(2) การประชุมสภาโลกทางปฐพีวิทยาหรือการประชุมดินโลกครั้งที่ 17 ที่กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ 14-21 สิงหาคม พ.ศ. 2545 มีประเด็นหลัก (theme) ของการประชุม คือ Soil Science: Confronting New Realities in the 21st Century มีนักปฐพีวิทยาจากทั้งหมด 90 ประเทศเข้าร่วมประชุม รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,945 คน เป็นชาวไทย 466 คน ชาวต่างประเทศ 1,479 คน จากประเทศสหรัฐอเมริกา 125 คน ญี่ปุ่น 104 คน ออสเตรเลีย 68 คน และเยอรมัน 53 คน แบ่งการประชุมเป็น 65 Symposia ตามหลักเกณฑ์ที่ IUSS Council ได้อนุมัติไว้ มีการนำเสนอผลงานวิจัยของนักวิชาการในสาขาปฐพีวิทยา 1,088 เรื่อง โดยนำเสนอในห้องบรรยาย 424 เรื่อง และนำเสนอในภาคโปสเตอร์ 664 เรื่อง

จุดเด่นในการประชุมครั้งนี้คือกรมพัฒนาที่ดินได้จัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ในหัวข้อ “His Majesty the King’s Vision, Leadership and Commitment on Sustainable Land Development Activities in Thailand” เพื่อแสดงให้เห็นประจักษ์ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพัฒนาทรัพยากรดินอย่างยั่งยืน โดยทรงดำเนินการอย่างต่อเนื่องยาวนาน นับตั้งแต่

เสวยราชสมบัติเป็นต้นมา อันเป็นนิทรรศการที่ยิ่งใหญ่ สวยงามและสมบูรณ์แบบในเนื้อหาสาระ ทำให้สมาชิกของสหภาพวิทยาศาสตร์ทางดินนานาชาติจากทั่วโลก ประจักษ์ถึงพระวิสัยทัศน์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในการบริหารทรัพยากรดินอย่างยั่งยืน โดยทรงให้ความสำคัญกับทั้งทรัพยากรดิน ลุ่มน้ำและป่าไม้ ทรงเป็นผู้นำและปฏิบัติด้วยพระองค์เอง ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขดินปัญหา การพัฒนาและอนุรักษ์ดิน ตลอดระยะเวลาหลายสิบปี รวมถึงการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศไทย และทุกโครงการประสบผลสำเร็จอย่างดียิ่ง นำความความสุขมาสู่ปวงชนชาวไทยและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดินและทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ นอกจากนี้ผลสำเร็จจากการบริหารจัดการดินอย่างต่อเนื่องของพระองค์ยังเป็นที่ยอมรับอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในและนานาชาติ

สืบเนื่องจากนิทรรศการเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ในครั้งนั้น ทำให้นักวิทยาศาสตร์ชั้นนำของโลก ตลอดจนคณะกรรมการและสมาชิก IUSS ยอมรับถึงพระปรีชาสามารถด้านปฐพีวิทยาของพระองค์ จึงมีมติเห็นชอบให้วันที่ 5 ธันวาคม ซึ่งเป็นวันพระราชสมภพของพระองค์ เป็น “วันดินโลก” ตามที่ผู้แทนไทยเสนอ

2) ผลสืบเนื่องจากการประชุมดินโลกครั้งที่ 17

มติของ IUSS ที่เห็นชอบให้วันที่ 5 ธันวาคม เป็น “วันดินโลก” มีผลสืบเนื่องดังนี้

(1) ในการประชุมดินโลก (WCSS) ครั้งที่ 17 ได้มีมติให้สหรัฐอเมริกาเป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุม WCSS ครั้งที่ 18 ซึ่งได้จัดการประชุมที่เมืองฟิลาเดลเฟีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่าง

วันที่ 9-15 กรกฎาคม พ.ศ. 2549 ในการประชุมครั้งที่ 18 นี้ นายประสาธ เกศพิทักษ์ นายกสมาคมดินและปุ๋ย ได้ติดตามความคืบหน้าเรื่อง “วันดินโลก” พบความก้าวหน้า 2 ประการ คือ (1) มีนิทรรศการด้านโปสเตอร์เกี่ยวกับวันดินโลก จาก 2 ประเทศ ได้แก่ เยอรมัน และออสเตรเลีย และบางประเทศมีการฉลองวันดินโลกในวันที่ 5 ธันวาคม 2548 แล้ว เช่น ประเทศออสเตรเลีย ได้จัดพิมพ์แสตมป์วันดินโลกเพื่อจำหน่าย

(2) ในช่วงเวลาที่นายประสาธ เกศพิทักษ์ เป็นนายกสมาคมดินและปุ๋ยแห่งประเทศไทยสมัยที่ 13 (พ.ศ. 2548-2550) ได้พยายามดำเนินการเพื่อให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับทราบว่ามีมติให้วันที่ 5 ธันวาคม เป็น “วันดินโลก (World Soil Day)” รัฐบาลไทยควรสนับสนุนให้วันที่ 5 ธันวาคมเป็นวันดินโลก ตามฉันทามติของวงการปฐพีวิทยาของโลก ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับทราบและมีการดำเนินการเป็นลำดับ (ข้อ 4)

3. IUSS ถวายพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ความก้าวหน้าเรื่อง “วันดินโลก” เริ่มมีความชัดเจนขึ้น ดังนี้

(1) ในช่วงเวลาที่ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สันต์ โรจนสุนทร ราชบัณฑิต เป็นนายกสมาคมฯ สมัยที่ 14 (พ.ศ. 2550-2552) และสมัยที่ 15 (พ.ศ. 2552-2554) มีการประชุม World Congress of Soil Science ครั้งที่ 19 เมื่อ พ.ศ. 2553 ที่ประเทศออสเตรเลีย กรรมการบริหารสมาพันธ์ฯ มีมติถวายพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ 3 ประการ คือ (1) เห็นสมควรขอพระราชทานพระราชมโหรี

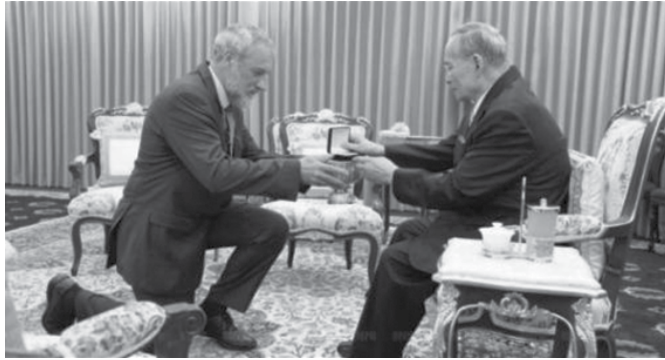
ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลนักวิทยาศาสตร์ดินเพื่อมนุษยธรรม (Humanitarian Soil Scientist) แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ เพื่อสดุดีพระเกียรติคุณให้เป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกัน (2) กราบบังคมทูลเชิญให้ทรงดำรงตำแหน่ง A life membership และ (3) ขอพระบรมราชานุญาตให้วันที่ 5 ธันวาคม ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพเป็น “วันดินโลก”

(2) วันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2555 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. สันต์ โรจนสุนทร ราชบัณฑิต นายกสมาคมดินและปุ๋ยฯ นำศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. สตีเฟน นอร์ทคิลฟี กรรมการบริหารและอดีตเลขาธิการ IUSS พร้อมคณะผู้บริหาร IUSS เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลนักวิทยาศาสตร์ดินเพื่อมนุษยธรรม (Humanitarian Soil Scientist) เป็นพระองค์แรกของโลก โดยรางวัลประกอบด้วยเหรียญรางวัลที่ด้านหนึ่งมีตราสัญลักษณ์และชื่อของ IUSS ส่วนอีกด้านจารึกพระปรมาภิไธยและข้อความสดุดีพระเกียรติคุณ และใบประกาศเกียรติคุณ และกราบบังทูลขอเชิญพระองค์ทรงดำรงตำแหน่งสมาชิก อะ ไลฟ์ เมมเบอร์ชิพ (A Life Membership) และขอพระบรมราชานุญาตให้วันที่ 5 ธันวาคม ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพ เป็น “วันดินโลก หรือ World Soil Day” (ภาพที่ 1)

4. IUSS และกระทรวงเกษตรฯดำเนินการต่อที่ FAO

การประกาศอย่างเป็นทางการเรื่อง “วันดินโลก” ที่ FAO มีดังนี้

(1) สหภาพวิทยาศาสตร์ทางดินนานาชาติ

ภาพที่ 1 ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. สตีเฟน นอร์ทคลิฟฟ์ กรรมการบริหารและอดีตนายก IUSS เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล นักวิทยาศาสตร์ดินเพื่อมนุษยธรรม

(IUSS) ได้เสนอไปที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ขอให้กำหนดวันที่ 5 ธันวาคมเป็นวันดินโลก ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้สนับสนุนข้อเสนอนี้อย่างเต็มที่ โดยนายยุคล ลิ้มแหลมทอง รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยเข้าร่วมประชุมสมัชชาองค์การอาหารและเกษตร (Food and Agriculture organization, FAO) แห่งสหประชาชาติ สมัยที่ 38 ระหว่างวันที่ 16-21 มิถุนายน พ.ศ. 2556 ในโอกาสที่ประชุมสมัชชา องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้ประกาศให้มีการจัดตั้งวันดินโลก ตรงกับวันที่ 5 ธันวาคม ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และ IUSS เสนอ และนำเรื่องวันดินโลกเสนอไปยังที่ประชุมสมัชชาใหญ่ องค์การสหประชาชาติเพื่อขอการรับรองต่อไป

(2) วันที่ 5 ธันวาคม 2556 FAO จัดงานเฉลิมฉลองวันดินโลกครั้งแรกที่สำนักงานใหญ่ของ FAO กรุงโรม สาธารณรัฐอิตาลี ถือเป็นงานเฉลิมฉลองวันดินโลกครั้งแรกขององค์การระหว่างประเทศ และเชิญประเทศไทยร่วมจัดนิทรรศการพระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัวด้านทรัพยากรดิน และเชิญผู้บริหารและนักวิทยาศาสตร์ทางดินจากประเทศไทยเข้าร่วมบรรยายพิเศษและร่วมงานเฉลิมฉลองด้วย

สำหรับประเทศไทยนั้น ภายหลังจากที่ IUSS ประกาศรับรองให้วันที่ 5 ธันวาคมเป็นวันดินโลกตั้งแต่ 16 เมษายน พ.ศ. 2555 กรมพัฒนาที่ดินจึงได้จัดงานวันดินโลกครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2555 ที่ศูนย์การค้าสยามพารากอน กรุงเทพมหานคร และครั้งที่สองเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2556 คู่ขนานกับงานวันดินโลกที่ FAO กรุงโรม สาธารณรัฐอิตาลี ต่อจากนั้นกรมพัฒนาที่ดินก็มีการจัดงานวันดินโลกเป็นประจำทุกปี ตามมติคณะรัฐมนตรี

5. วันที่ 5 ธันวาคม วันดินโลก

จากการที่ FAO นำเรื่อง “วันดินโลก” เสนอไปยังที่ประชุมสมัชชาใหญ่ องค์การสหประชาชาติเพื่อขอการรับรองนั้น ในวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2556 ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติครั้งที่ 68 ได้พิจารณาให้การรับรองวันดินโลกตรงกับวันที่ 5 ธันวาคมของทุกปี ดังนั้น “วันดินโลก” จึงอยู่ในปฏิทินปฏิบัติงานขององค์การ

สหประชาชาติอย่างเป็นทางการ ซึ่งทุกวันที่ 5 ธันวาคมของทุกปี ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ 193 ประเทศ จะจัดงานเฉลิมฉลอง “วันดินโลก” โดยทั่วกัน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รายงานให้คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบการรับรอง “วันดินโลก” เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2557 และนำความกราบบังคมทูลพระกรุณา รวมทั้งมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบการจัดเตรียมกิจกรรมวันดินโลกทุกปี

เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2557 ราชเลขาธิการแจ้งต่อเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่าได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว

5. ปวงชนชาวไทยร่วมเฉลิมฉลองวันดินโลก 5 ธันวาคมกับนานาชาติทุกปี

เพื่อให้การเฉลิมฉลองวันดินโลก 5 ธันวาคมเป็นไปอย่างสมพระเกียรติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมพัฒนาที่ดินจะเป็นหน่วยงานหลักในการจัดเตรียมกิจกรรมวันดินโลกทุกปี ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

1) หน่วยงานระหว่างประเทศ เช่น UN, FAO, IUSS ฯลฯ

2) หน่วยงานภายในประเทศ ได้แก่ มูลนิธิโครงการหลวง สมาคมดินและปุ๋ยแห่งประเทศไทย สมาคมอนุรักษ์ดินและน้ำแห่งประเทศไทย และมหาวิทยาลัยต่างๆ

วันที่ 5 ธันวาคมมีความสำคัญต่อคนไทย 2 ประการคือเป็นวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ และเป็นวันพ่อแห่งชาติ แต่วันที่ 5 ธันวาคมของทุกปีก็มีความสำคัญต่อโลกด้วยและคนไทยทุกคนควรจดจำเพื่อบอกลูกหลานต่อๆ กันไปให้รับรู้่ว่า “เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2556 องค์การสหประชาชาติประกาศให้ “วันที่ 5 ธันวาคมของทุกปีเป็นวันดินโลก”

6. เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการ. 2556. สมาคมดินและปุ๋ยแห่งประเทศไทยกับวันดินโลก. วารสารดินและปุ๋ยฉบับพิเศษ “จดหมายเหตุวันดินโลก” หน้า 25-40.

กุลรัศมี อนันต์พงษ์สุข. 2557. องค์การสหประชาชาติรับรองให้วันที่ 5 ธันวาคมเป็นวันดินโลก. วารสารดินและปุ๋ยฉบับพิเศษ “จดหมายเหตุวันดินโลก” หน้า 11-30.